

♂, Westernieland, 4.XI.1912; „ 411 mm.
 zonder sexe, Hornhuizen, 11.XI.1913; „ 413 „
 ♀, Texel, 26.V.1910; „ 387 „

Twee vogels in de collectie Zoölogisch Museum Amsterdam behooren zeker tot den scandinaafschen vorm. Zij zijn zeer donker en komen geheel overeen met vier in de zomermaanden in Zweden verzamelde vogels van den form *fuscus*. Het zijn ♂ en ♀, 18.IX.1847, Katwijk, met vleugellengten resp. 447 en 406 mm.

Ten slotte werd onderzocht een bastaard van *L. argentatus* x *L. fuscus*, ♀, Vlieland, 10.VI.1935; vleugellengte 413 mm, tars 63 mm, snavel 49 mm. Volgens etiket waren de pooten geel; de rugkleur is donkerder dan van de nederlandsche zilverbreeuwen, doch veel lichter dan van *L. f. graellsii*, terwijl ook het vleugelpatroon het midden houdt tusschen deze beide. Amsterdam, 1 November 1943.

Litteratuur.

- H. Frhr. Geyr von Schweppenburg: Zur Systematik der *fuscus-argentatus* Möwen. J. F. O., 1938.
 F. Goethe: Beobachtungen und Untersuchungen zur Biologie der Silbermöwe (*Larus argentatus* Pontopp.) auf der Insel Memmertsand. J. F. O., 1937.
 Hartert-Steinbacher: Vögel der Pal. Fauna, Ergänzungsband.
 Dr J. C. Koch: Geelpootige Zilverbreeuwen, *Larus argentatus* subsp., in Nederland. Ardea, 1940.
 Colonel R. Meinertzhagen: The Races of *Larus argentatus* and *Larus fuscus* with special reference to Herr B. Stegmann's recent paper on the subject. Ibis, 1935.
 Prof. Dr E. D. van Oort: Ornithologia Neerlandica, „De Vogels van Nederland”, dl. III, 1928.
 Roland Richter: Beobachtungen an einer gemischten Kolonie von Silbermöwe (*Larus argentatus* Pont.) und Heringsmöwe (*Larus fuscus graellsii* Brehm) J. F. O., 1938.
 B. Stegmann: Ueber die Formen der grossen Möwen (subgenus *Larus*) und ihre gegenseitige Beziehungen. J. F. O., 1934.

Recente waarnemingen van de hop, *Upupa e. epops* L.

DOOR

JAN P. STRIJBOS.

Naar aanleiding van de interessante bijdrage van den heer M. J. Tekke over het recente broedgeval van de hop (*Upupa e. epops* L.), verschenen in het Septembernummer (Limosa, 16, p. 112), kan ik nog het volgende mededeelen.

Ofschoon na 1925 geen broedgevallen in de literatuur vermeld werden, meen ik dat de hop ook na 1925 nog wel binnen onze landspalen heeft genesteld. In de jaren 1918 tot en met 1925 heeft de hop elk jaar regelmatig gebroed op het landgoed „De Bedelaer” van wijlen Prof. Eug. Dubois, gelegen onder Haalen bij Roermond. In die jaren werd het broeden daar elk jaar geconstateerd. Of ook nog na 1925 de hop daar genesteld heeft, staat niet vast.

In het voorjaar van 1943 ontdekte mijn broer, Joh. Strijbos, twee hoppen op het landgoed van het kasteel Arcen, even ten Noorden van Venlo. Uit hoofde van zijn ambt inspecteert hij dagelijks de bosschen en houtaanplanten van het rayon Venlo en als zoodanig bezocht hij ook elke week eenige malen de bosschen van kasteel Arcen (400 ha gemengd bosch met heide en vennen). Gedurende de maanden Mei en Juni van dit jaar waren beide hoppen daar steeds present; op al zijn bezoeken in die maanden mocht hij de vogels daar hooren of zien. Ondanks grondig en langdurig zoeken mocht hij er evenwel niet in slagen het nest te vinden. Ook de jachtopziener van dit landgoed had geen succes. In de tweede helft van Juni zag mijn broer eenige malen daar een hop met voer in den snavel en ofschoon er nimmer een spoor van jongen gezien en evenmin een nest gevonden werd, meent hij toch te mogen aannemen, dat er in het voorjaar van 1943 daar ter plaatse een hoppenpaar genesteld heeft. Het terrein was er wel zeer geschikt voor, want de eigenaar van het landgoed, de kunstschilder Prof. Deusser, streefde er steeds naar er een romantisch en schilderachtig bosch van te maken en stond deskundig boschbeheer op zijn bezittingen niet toe. Uit een boschbouwkundig oogpunt is het dan ook sterk verwaarloosd, met overal doode en stervende boomen met holen en gaten te kust en te keur, en met over elkaar getuimelde boomstammen met een wilde en ruige onderbegroeiing van allerlei heesters en struiken en een ondoordringbare bramen-vegetatie. De jachtopziener van dit landgoed heeft sinds de dertig jaar, welke hij hier werkzaam is de hoppen elk jaar waargenomen en hij verkeert in de stellige overtuiging, dat de hop er elk jaar constant tot broeden komt. De laatste jaren heeft hij echter het nest niet kunnen vinden.

Tijdens mijn voordrachten in den Achterhoek en in Twente (sinds 1932) mocht ik tal van mondelinge mededeelingen van toehoorders ontvangen over het waarnemen van hoppen. Zoo werden in 1933, 1937, 1939 en 1940 hoppen gezien in de omgeving van Aalten, in 1939 ook te Gendringen, in 1937 en 1938 te Lichtenvoorde, in 1938 te Haaksbergen, in 1940 te Diepenheim en Markelo, in 1936 te Zelhem. Uitgezonderd deze laatste waarneming, die in September viel, werden alle andere gedaan in het voorjaar. Jammer genoeg heb ik toen niet van al deze mededeelingen onmiddellijk nauwkeurig aantekeningen gemaakt, de juiste datum van waarneming was vaak niet meer te achterhalen of na te gaan en bovendien kon ik de betrouwbaarheid der waarnemingen niet beoordeelen.

In de laatste week van Mei en in de eerste helft van Juni 1938 zagen wij telkens twee hoppen in de duinen achter het bosch van het Huis ter Vogelenzang onder Vogelenzang. Een nest werd evenwel niet gevonden. Ook verschillende andere waarnemers mochten toen de hoppen daar zien, o.a. Mej. G. Dekker, te Bentveld en de heer Theo Belterman te Haarlem.

In het zelfde voorjaar (1938) werd de heer Vijverberg te Schouwen gewaarschuwd en gevraagd te komen kijken naar het nest van een vreemde en prachtig gekleurde vogel, dat in een kastanjeboom gevonden werd in een

bosch langs den duinvoet onder H a a m s t e d e. Uit de beschrijvingen van den vogel meende de heer V i j v e r b e r g op te mogen maken, dat het hier waarschijnlijk het nest van een hop betrof. Toen hij echter den volgende morgen ter plaatse kwam, bleek het nest verstoord te zijn; zeer waarschijnlijk door vlaamsche gaai. De eieren waren verdwenen en de vogels werden niet meer gezien. Daar het nest echter niet in een boomholte of in een gat gelegen was, doch diep verscholen tusschen uitspruitsels, rijst gerechte twijfel, of wij hier wel inderdaad met een nest van een hop te doen hadden.

Op 16 September 1940 zag ik een hop gedurende eenige oogenblikken in een laantje langs mijn moestuin te H e e m s t e d e op precies de zelfde plaats, waar ik, tien jaar tevoren, in het midden van September 1930 eveneens een hop mocht waarnemen.

Naar aanleiding van een verzoek om medewerking, welke ik aan de lezers van „de Telegraaf” en „De Courant” Het Nieuws van den Dag richtte, mocht ik tal van mededeelingen ontvangen over waargenomen hoppen, ook over het ontdekken van nesten. Maar dit waren grootendeels waarnemingen uit het einde van de vorige en het begin van deze eeuw, zoodat het resultaat van deze enquête in dit opzicht tot nu toe weinig nieuwe gezichtspunten opleverde. De meer recente gegevens laat ik hier volgen.

De heer H. B l o e m, thans wonende te Vlieland, berichtte mij, dat hij in September 1938 eenige malen een hop zag achter R o l d e (Dr.). In September 1940 zag hij in een tijdvak van één week driemaal een hop op de zelfde plaats op een weiland bij het „Posthuis” op V l i e l a n d. Waarschijnlijk was dit het zelfde exemplaar. De vogel kon hij tot op vrij korten afstand naderen, zoodat verwarring uitgesloten is.

De heer A. H. N i j h o f f, hoofdopzichter van het waterschap de Regge, nam tusschen 25 en 30 Juli 1937 tusschen W e e r s e l o en de buurtschap V o l t h e twee hoppen met drie vliegvaardige jongen waar. Hij zag de vogels op korten afstand en dit sluit dan ook verwarring uit. Drie weken vóór deze waarneming had hij de beide oude hoppen daar ook reeds gezien.

De heer C. N e y s s e l te Zwolle berichtte mij, dat in Mei 1938 onder R a a l t e een hop door jongens gevangen (of met een windbuks geschoten) werd. Dit exemplaar, een adult ♀, berust thans in de collectie van den heer N e y s s e l. Op 29 Mei 1943 vond de heer N e y s s e l een adult ♂, dood hangend in een prikkeldraadafrastering onder L e m e l e r v e l d (O.). Volgens zijn mededeelingen wordt de hop in de streek Zwolle—Ommen—Nijverdal—Raalte—Heino—Zwolle nog vrij regelmatig op den trek gezien. In de eerste dagen van Juni 1943 werd bovendien nog een hop gezien in een moerassig stuk bosch tusschen de vennen ten Zuiden van E s b e e k op het landgoed „De Utrecht” (N.Br.). Een nest werd evenwel niet gevonden.

Op 22 Augustus 1943 namen eenige N. J. N. ers een hop waar te d e L o g t (N.Br.).

Verder werd op 20 October 1943 een ex. gezien door den heer A. J. t e S l a a t e A a l t e n, in de omgeving van de buurtschap de Heurne aldaar.

De hop zat daar in een maisveld en kon tot op ongeveer 5 m genaderd worden, zoodat twijfel is uitgesloten.

Vervolgens nam de heer J. Baars te Rijssen op 27 October 1943 een hop waar bij een steenfabriek aldaar; de vogel zwierf daar al eenige dagen rond en werd door tal van waarnemers goed geobserveerd. De eigenaar van deze fabriek had bijna 50 jaar geleden eens een nest van de hop gevonden op het terrein van de fabriek, tusschen leembrokken; het bevatte vier jongen.

Tenslotte zag ik zelf op 6 November 1943 een ex. tusschen Haaksbergen en het gehucht Rekken, nabij de duitsche grens. De vogel zat in een weiland en vloog, toen ik langs fietste, in een der elzen langs den weg.¹⁾

Na het verschijnen van het betreffende gedeelte van de Nederl. Vogels, (afl. 3, zomer 1937) werden in Ardea, Limosa, de Levende Natuur en In Weer en Wind de volgende waarnemingen vermeld:

5 Mei 1938, Aalten (Lev. Nat., 43, p. 96); 12 Mei 1938, Santpoort (Limosa, 11, p. 124); Mei 1938, Watergang, N.H. (ibidem, naar Amoeba, 17, p. 158); eind Mei—1 Juni 1938, Oerveen (Lev. Nat., 43, p. 96); 4 Juni 1938, De Zilk (Limosa, 11, p. 124, naar Amoeba, l.c.); Aug. 1938, Vroomshoop (idem); 10 Mei 1939, Texel (Ardea, 29, p. 222); 24 April 1940, bij Ede (Limosa, 13, p. 89); 26 April 1940, Oostvoorne (Lev. Nat., 45, p. 64); 1 Mei 1941, Langweer (Limosa, 15, p. 36); 14—16 Mei 1941, Katwijk a/d Rijn (Ardea, 31, p. 134); 28 Mei 1941, Zelhem (In Weer en Wind, 7, p. 24); 12 Oct. 1941, Middelbeers, N.Br. (Limosa, 15, p. 36); 22 Nov. 1941, Hilversum (ibidem); 4 Mei 1942, Ringstation Ockenburg, Den Haag (ibidem, 16, p. 69); 19 Mei 1943, Wassenaar (ibidem, 16, p. 113); tenslotte het nieuwe broedgeval (ibidem, 16, p. 112—114). (Redactie; t. K.).

Ornithologie van Nederland,

1943, 2e mededeling

DOOR

Dr C. G. B. TEN KATE.

Garrulus glandarius subsp. — Vlaamse gaai. In September en October 1943 talrijk in Soest; het optreden droeg een invasie-achtig karakter.

(R. Tolman).

3 Oct. 1943 resp. 3, 6 en 7 trekkende ex. op het Kampereiland.

(t. K.).

5 Nov. 1943 2 ex. op Schokland.

(Meded. t. K.).

Carduelis c. carduelis (L.) — Putter. Eind Mei/begin Juni 1943 2 × 1 ex. op ongeveer de zelfde plaats tussen Heemstede en Vogelenzang.

(M. Dijkstra).

In het laatst van Mei 1943 werd een nest gevonden in een boomgaard onder Vogelenzang; de jongen vlogen 8 Juni uit.

(J. P. Strijbos).

16 Mei 1943 nest met 4 eieren bij Bloemendaal (Lev. Nat., 48, p. 31).

Nadat ik reeds in 1942 gedurende de gehele zomer in mijn tuin en naaste omgeving te Vlissingen putters had gezien, vond ik in 1943

¹⁾ Een groot aantal, na het ter perse gaan van dit no., ontvangen gegevens, waaronder ook weder een positief broedgeval, zullen in een aanvullende publicatie worden verwerkt.